

Rapport från inventeringslägret i Särna 15 - 21 juli 2018

Urban Gunnarsson, Hillersboda

En intressant start på inventeringslägret var att vi fick delta i Naturmorgon på Sveriges radio. Naturmorgons reporter Lena Näslund kom då upp till Mångsbodarna och där hade vi stämt träff klockan 6 på morgonen, lördagen före inventeringslägret. Det blev ett långt inslag där vi fick berätta om inventeringen för Dalaflokan, men också lite annat smått och gott om botanik och dess utforskande.

Efter några dagars inventerande i Särnatrakten fann vi att vi hamnat i händelsernas centrum. Den storbrand som under inventeringsveckan bredde ut sig alltmer på skjutfältet i Trängslet påverkade Särna mycket. På vandrarhemmet i Särna förekom efterhand fler och fler utpumpade brandmän sovandes i diverse slumpmässigt utvalda sängar, ibland våra. Helikoptrar startade och landade i skytteltrafik och ett stort antal journalister och militärer sågs på restaurangen vid Särna camping. Sällan har väl Särna varit så i händelsernas centrum som under denna strålande varma vecka! Denna rapport kommer dock mer att handla om vad som gjordes under inventeringslägret och nya spännande upptäckter i floraväg.

Syftet med inventeringslägret är tveeggat. Dels vill vi få florarutor inventerade som annars inte skulle bli inventerade, detta genom att vi under lägret systematisk inventerar florarutor med jämna mellanrum i avlägsna delar av landskapet. Dels är det ett sätt att få erfarna och mindre erfarna inventerare att komma igång med florainventerandet och lära av varandra. Uppdatering av ens florakunskaperna är något som ständigt krävs, och det är mycket viktigt att kunna diskutera arters karaktärer med andra för att få ett gemensamt synsätt på olika taxa.

Det område som var tänkt för 2018 års inventeringsläger var trakten runt Nornäs och Lövnäs, dvs. ett vidsträckt och flackt sandstensområde som sträcker sig från Särna i norr ner mot Fulufjället i väst, Österdalälven i öst och Horrmundsjön i syd. Tanken var från början också att vi skulle kunna välja att inventera rutor på Trängslets skjutfält, men allt eftersom branden utvecklades var detta helt omöjligt. Området är huvudsakligen beläget på sur och mager berggrund, men några rikare stråk går genom

området, t.ex. med några rikkärr med mycket rikare flora på diabasstråken. Området är till största delen tallskogsdominerat. Självt kommer jag mycket väl ihåg de oändliga och magra tallskogarna på höglägena mellan Älvdalen och Särna, där träden sällan var längre än 15 m. Idag är dock skogarna till stor del ersatta av hyggen och plantager i olika åldrar. Linné under sin resa till Särna (Anonym 1960), med häst och vagn, upplevde samma oändliga tallskog som på flera ställen var starkt brandpåverkad och mosippan var en av de vanligaste växterna. Under lägret hittades dock inga mosippor, även om det finns moderna uppgifter i området.

Vi var ett 15-tal deltagare, från olika delar av landet, på lägret. Under inventeringarna delade vi in oss i grupper om ca 3 personer. Varje dag fokuserade vi på en floraruta per grupp. Tanken var att inventera en av 5 x 5 km rutorna i en milruta, så att inventeringen matchar Svensk Botanisk Förenings atlasinventering men att det samtidigt går att jämföra med vårt upplägg i inventeringen av Dalafloran, där vi fokuserar på 5 x 5 km rutor. Med tanke på det artfattiga och något enformiga området söder om Särna var det nog ett bra upplägg. På kvällarna hade vi en samling och gick igenom dagens strapatser och florafynd, samt att vi gick igenom och försökte artbestämma dagens insamlade kollekt. En del kollekt pressades för att senare skickas till något nationellt herbarium. Alla fynduppgifter lades in på Artportalen och hämtas därifrån till vår Dalafloradatabas på www.dalafloran.se. På kvällarna blev man dock tidigt ganska trött av den friska luften och värmen, så kvällarna blev inte så sena.

Efter en veckas inventerande är man mycket nöjd och kan se tillbaka på många fina upplevelser. För egen del var fyndet av topplåsbräken, *Botrychium lanceolatum*, kanske det roligaste. Vi gick i det lite rikare området ner mot naturreservatet Hälla och på ett gårdstun till en sportstuga hittar jag en backruta. Jag ska precis visa upp arten för de övriga i gruppen och får då syn på sporgömmen av en liten låsbräkenplanta som vid närmare examination visar sig vara topplåsbräken. Vi söker efter flera individer, men kan bara få syn på denna enda planta. Vilken slump att jag råkade få se just denna lilla planta! Backruta, som för det mesta är den nära hotade (NT) vanliga backrutan, *Thalictrum simplex ssp. simplex*, hittades på ytterligare åtta lokaler under veckan.

*Den enda plantan av toppåsbräken som fanns på den nya lokalen i Hälla. Lokalen undersöks noggrant efter fler plantor.
Foto: Laura Inkapööl.*

Sällsynta växter hittade under inventeringslägret: till vänster fältmalört, som hittades efter stora riksvägen. Till höger en planta av dvärgfingerört. Foto: Johanne Maad.

Andra floristiskt intressanta fynd gjordes också, t.ex. Lennart Perssons fynd av fältmalört, *Artemisia campestris*, från bilen, som är det tredje fyndet av arten i länet! Dvärgfingerört *Sibbaldia procumbens* en fjällart som nu för första gången hittades nedanför fjället på grusvägen till masten vid Flytjärnarna.

Den ovanliga hybriden mellan stenbär och åkerbär, som kallas bäverbär, *Rubus arcticus* × *saxatilis*, hittades av Lennart Persson, Magnus Magnussson och Thorleif Joelsson efter en väg vid Björnåsen. Hybriden har inte tidigare noterats i Dalarna enligt Artportalen. De hittade också den enligt rödlistan som sårbar (VU) klassade åker rättikan *Raphanus raphanistrum* vid södra gårdarna på Långnäset, söder om Särna.

Ett fynd av den sällsynta orkidén skogsfru, *Epipogium aphyllum*, gjordes på lägrets sista dag norr om Särna.

Jan-Olof Jansson visar stor igelknopp plockad i Nornäs. Foto: Urban Gunnarsson.

Området som inventerades var ett fjällnära område, eller ibland fjäll på Fulufjället och Närfjället, där vi också hittade flera fjällarter. Bland dessa kan nämnas: nordisk stormhatt *Aconitum lycoctonum*, torta *Cicerbita alpina*, riplummer *Lycopodium clavatum* subsp. *monostachyon*, lappljung *Phyllodoce caerulea*, fjällbjörk *Betula pubescens* ssp. *Czerepanovii* och ripbär *Arcostaphylos alpinus*. Några nordliga arter: nordvårbrodd *Anthoxanthum nipponicum*, norrlandsarv *Stellaria borealis*, norsknoppa *Gnaphalium norvegicum*, fjälltimotej *Phleum alpinum*, nordlummer *Lycopodium annotinum* ssp. *alpestre*, norrlandsfibblor *Hieracium* gr. *Foliosa*, kung karls spira *Pedicularis sceptrum-carolinum* och odonvide *Salix myrtilloides*.

Några rikkärr stötte vi också på under inventeringen med arter som fjällskära *Saussurea alpina*, brudsporre *Gymnadenia conopsea*, slätterblomma *Parnassia palustre*, björnbrodd *Tofieldia pusilla*, mossnycklar *Dactylorhiza sphagnicola*, ängsnycklar *Dactylorhiza incarnata ssp. incarnata* och gräsull *Eriophorum latifolium*.

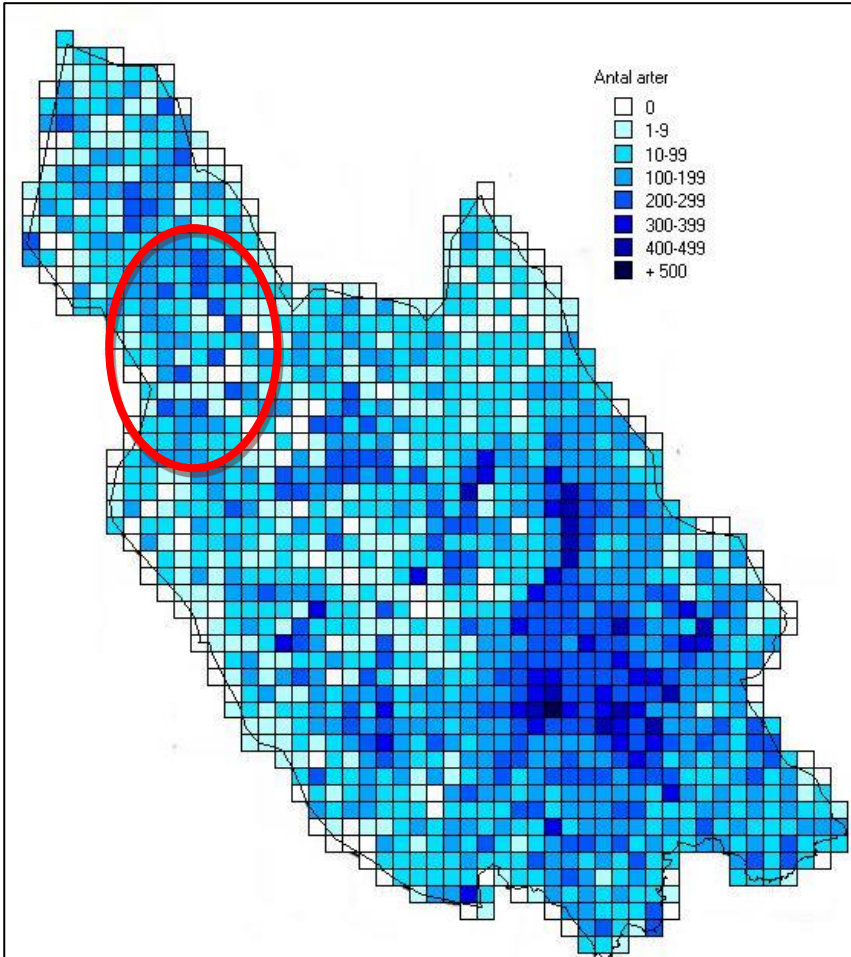
Totalt rapporterade vi in ca 3500 artobservationer under veckan! Och ett tjugotal rutor blev inventerade i området. Kartan över inventerade rutor från www.dalafloeran.se (Figur 4) visar tydligt vilka rutor som inventerades. Rutorna hade i området strax över 200 arter, förutom rutorna uppe närmast Särna och vid Hällaområdet, som hade över 250 arter.

Inventeringslägren är mycket uppskattade, de ger möjlighet till att göra ett intensivt inventeringsupplägg och att sätta sig in i vad som verkligen finns i ett område. Efter en veckas inventerade är man verkligen drillad i att känna igen de arter som finns och notera lokaler. Jag tror att det kommer att vara ett viktigt inslag i inventerandet av Dalarnas flora om vi ska få in data från områden som ligger långt bort och annars inte är så välbesökta. De idéella timmarna som läggs ner på inventeringarna är också bra för att få ökad kunskap om dessa avlägsna delar av landskapet.

Vår förhoppning är att vi ska kunna driva vidare inventeringslägerverksamheten de kommande åren. Vi har sökt medel från Svensk Botanisk Förening för nästa års läger, men inte fått svar ännu. Är du intresserad så häng gärna med på nästa års läger!

Referenser

Anonym 1960: Carl von Linnés Dalaresa, Natur och kultur, Stockholm.

Inventeringsläget i Dalafloren efter årets inventeringsinsats. Det inringade området visar var årets inventeringsläger gjorde insatser. Kartan hämtad från www.dalafloren.se.